

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ ЗАЙНЯТОСТІ

У статті висвітлено основні проблеми що уповільнюють розвиток малого бізнесу. Запропоновано комплекс заходів щодо створення нових робочих місць та детінізації бізнесу в Україні і регіонах.

Нині перед Україною стоїть завдання якнайширшого залучення свого ресурсного потенціалу, насамперед людського, у ті сфери діяльності, що забезпечать його ефективне використання.

Існує безліч статистичних матеріалів, що характеризують зайнятість населення і розвиток малого бізнесу. Однак, численні цифри не дозволяють знайти реальних проблем. Може виявитись, що проблема малого бізнесу взагалі не є суто економічною проблемою, а є питанням виживання і розвитку суспільства. Найчастіше корені самої проблеми, і способи її вирішення виходять за рамки компетенції деяких дослідників.

Метою статті є знаходження правильного й ефективного вирішення даної проблеми як складної системи взаємодії і взаємовпливу різних чинників на розвиток малого бізнесу, висвітлення основних недоліків та обґрунтування напрямків його розвитку.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. У друкованих виданнях часто досліджуються питання що є зовнішніми стосовно підприємництва. В них аналізується в першу чергу, такі чинники, що вважаються вирішальними для ефективного розвитку малого бізнесу, це: забезпечення доступними кредитними ресурсами; наявність правового захисту і сприятливого законодавства; стабільність податкової системи; наявність підтримки підприємництва і т. п. Такі науковці як: З.Варналій, І.Лукинов, М.Козоріз, М.Долішній, В.Гесць, Ю.Ніколенко, Л.Воротина, А.Кисельов, А.Чухно внесли значний вклад у розвиток теоретичних, методичних і методологічних положень. За останній період опубліковано низка статей, що висвітлюють проблеми функціонування малого бізнесу в Україні та її окремих регіонах такими дослідниками як: Ю.Шеремет, В.Краснобаєва, Г.Омельченко, В.Варфоломєєва, В.Лазор, В.Парсяк, І.Комарницький, А.Шлійко. А також в їхніх працях мають місце заходи щодо подальшого становлення та розвитку бізнесу, вплив різного роду чинників, які гальмують цей процес.

Однак недостатньо уваги приділено надзвичайно актуальній проблемі сьогодення – створенню нових робочих місць, особливо в тих регіонах, які найбільше потерпають від високого рівня безробіття.

Виклад основного матеріалу. Ситуація, яка склалася на сьогодні, як результат прорахунків в економічній політиці, повільного формування нових механізмів державного регулювання і саморегулювання економіки характеризується нарощуванням руйнівних тенденцій в економіці країни, деградації виробничого і трудового потенціалу. Особливо гострою і напруженою відзначається ситуація на ринку праці України: ріст безробіття, посилення структурних та регіональних диспропорцій зайнятості, регресивні і зміни в якості робочої сили і мотивації до праці, падіння реальних доходів населення.

Розвиток малого бізнесу є найбільш ефективним способом у розв'язанні проблеми зайнятості, має багато позитивних важелів.

Існує думка, що підприємництвом може зайнятись будь-яка людина, якщо створити для цього відповідні умови. Однак це є ілюзією. У такий спосіб передбачається, що потенціал підприємця закладений у людині змалку і тільки чекає слушного моменту для своєї реалізації.

Основна цінність у бізнесі – це людські ресурси(люди). Однак питання, чи готові люди успішно займатись підприємницькою діяльністю, скільки з них готові до цієї діяльності, що необхідно розуміти під цією готовністю, чи сприяють суспільні умови, в тому числі й існуюча система освіти, одержанню необхідних для цієї діяльності знань і навичок, чи володіють ті фахівці, яких ми вважаємо підготовленими до підприємницької діяльності, тими рисами, які їм необхідні для успішної роботи, – всі ці питання залишаються невирішеними.

Проблема полягає в тому, що рівень і кваліфікація людей, які приходять в малий бізнес, з кожним роком знижується, тому і число малих підприємств зростає надзвичайно повільно. Статистика свідчить, що майже не збільшується валовий продукт малих підприємств, середньоспискова чисельність працівників. Це говорить про те, що основний приріст відбувається за рахунок базарного бізнесу. Нині малий бізнес перетворюється в боротьбу зі злиднями. Щоб цього не відбувалося, потрібно готувати відповідні кадри – директорів і менеджерів для малих підприємств і активно навчати населення. Потрібні відповідні методики і система підготовки.

У зв'язку з цим, питання створення нових робочих місць у сфері малого бізнесу є однією з важливих характеристик ефективності заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва і залишається актуальним для усіх регіонів.

Державною службою зайнятості проводилося навчання основам підприємницької діяльності для безробітних, бізнес-планування, консалтингового супроводжування осіб, які бажали відкрити власну справу. За даними місцевих органів влади у 2005 році одноразову допомогу по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю було надано майже 50 тис. безробітних на загальну суму близько 147 млн. гривень.

В усіх областях створювалися нові робочі місця за рахунок дотацій роботодавцям з Фонду загальнообов'язкового державного страхування.

Зокрема, за рахунок надання дотацій роботодавцям працевлаштовано: у Вінницькій – 3,1 тис. осіб з числа безробітних, Івано-Франківській – 2,3 тис. осіб; в Одеській та Миколаївській – близько 1,8 тис. осіб в кожній; Запорізькій та Львівській – по 1,5 тис. осіб в кожній; Закарпатській та Чернігівській – по 1,3 тис. осіб в кожній; Тернопільській – 1,1 тис. осіб; в Автономній Республіці Крим – 0,9 тис. осіб; м. Севастополі – 203 особи.

Навчальними закладами, центрами зайнятості, бізнес-центрами, бізнес-інкубаторами проводиться робота з підготовки, перепідготовки та навчання кадрів для малого підприємництва.

Таку роботу здійснюють близько 528 навчальних закладів України. Кількість безробітних, що отримали фахову підготовку для заняття підприємницькою діяльністю у 2005 році становить близько 70,5 тис. осіб; кількість підприємців, що пройшли підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації – близько 50,4 тис. осіб.

В усіх областях триває робота за Програмою перепідготовки управлінських кадрів для сфери підприємництва "Українська ініціатива", яка передбачає навчання підприємців в кращих вищих навчальних закладах України та стажування закордоном на підприємствах Німеччини, Англії, Іспанії, Франції.

Проводилася робота щодо навчання безробітних під конкретні робочі місця на замовлення роботодавців та підвищення кваліфікації за робітничими професіями. Так, у Вінницькій області безпосередньо на робочих місцях 158 підприємств регіону за індивідуальними робочими навчальними планами та програмами організовано професійне навчання 754 безробітних; Волинській – за замовлення центру зайнятості здійснено підготовку та перепідготовку 1724 безробітних; Донецькій – на навчання бізнес-планування в громадській організації області було направлено 740 безробітних; у Львівській – на замовлення працедавців навчалось понад 2400 осіб, у тому числі за індивідуальною програмою близько 1400 осіб. В Одеській – протягом звітного періоду на 500 підприємствах різних форм власності проводився конкурсний відбір, за яким на дані підприємства працевлаштовано близько 400 осіб.

В усіх регіонах центрам зайнятості, інформаційно - консультаційними центрами та бізнес-інкубаторами проводилися семінари з орієнтації на підприємництво та самозайнятість для безробітних та незайнятих громадян.

Але як свідчить проведений аналіз суттєвих кількісних змін щодо створення нових робочих місць у сфері малого бізнесу не відбулося. Це підтверджується ще даними Міжнародної організації праці, де Україна сьогодні потерпає від безробіття, яке становить 9,2%. Це значить, принаймні – 9 із 100 економічно ефективних громадян держави не мають роботи і засобів для гідного життя. Порівняно з 2003р. (безробіття становило 10,3%) за дворічний термін зниження рівня безробіття становить лише 1,1%, тобто отримали роботу лише одна десята частка від 2,5 мільйонів безробітних. Офіційні статистичні дані стверджують про 5,4% безробіття в Україні за перше півріччя 2005 року. Стосовно регіонів держави, то показники безробіття значно різняться: найменший рівень (0,2%) у столиці, найбільший у західних областях України (від 11,3% до 20,7%).

Розв'язання проблеми розвитку малого бізнесу відтак і зайнятості, як і більшість завдань потребують негайного вирішення. І для того щоб її вирішити, потрібно розробити і провести єдиний комплекс заходів державного сприяння розвитку та детінізації малого підприємництва в Україні, яка повинна включати наступні основні напрямки:

- сприяння розвитку малого підприємництва через удосконалення системи державної підтримки, тобто шляхом посилення стимулів до ділової активності і підвищення рівня економічних вигод від ведення легальної підприємницької діяльності;
- сприяння розвитку малого підприємництва через удосконалення системи державного регулювання, тобто шляхом спрощення та зниження реального рівня витрат, які пов'язані зі створенням та веденням бізнесу;
- сприяння розвитку малого підприємництва через впровадження ряду соціально-психологічних заходів, спрямованих на формування сприятливого соціально-психологічного клімату для підвищення ділової активності населення.

Як висновок, треба зазначити, що успішність вирішення проблеми залежить перш за все, від уваги місцевих органів влади до проблем малого бізнесу, усвідомлення його значення в розбудові регіональної економіки, а також їх власної ініціативи в співпраці з органами місцевого самоврядування.

Для підвищення ефективності виконання заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва у 2007 році місцевими органами виконавчої влади необхідно:

- забезпечити фінансування регіональних та місцевих програм розвитку малого підприємництва в обсягах, передбачених місцевими бюджетами на 2007 рік, запровадити відкриту процедуру використання коштів та забезпечити щоквартальну звітність їх витрачання;
- переглянути заходи регіональних програм, спрямувати їх на вирішення саме тих питань, які стимулюють розвиток малого підприємництва;
- передбачити стимулювання розвитку малого підприємництва в пріоритетних для регіону галузях, на проблемних територіях (сільській місцевості, в містах, територіях з високим рівнем безробіття);
- забезпечити комплексний аналіз та оцінку регуляторних актів щодо їх впливу на розвиток підприємництва, неухильне дотримання вимоги оприлюднення всіх проектів регуляторних актів з відповідними аналізами регуляторного впливу;

- продовжити роботу з перегляду та скасування власних нормативно-правових актів, які обмежують право громадян на підприємницьку діяльність;
- вжити заходів щодо організації при місцевих органах виконавчої влади і органах місцевого самоврядування постійно діючих безкоштовних навчальних курсів для суб'єктів малого підприємництва з питань розроблення бізнес – планів, оформлення документів для отримання кредитів (мікрокредитів); започаткування підприємницької діяльності.

Література

1. Варналій З.С. Мале підприємство: основи теорій і практики.-К.: "Знання", КОО,2001.-277с. 2. Інформація про виконання в Україні заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва на 2005-2006рр. www.me.gov.ua. E-mail: meconou.me.gov.ua. 3. Комарницький І., Офік М. Проблеми малого та середнього підприємництва// Регіональна економіка №4 2005 с 50-58. 4. Уняницька О.В. Соціально-економічні проблеми господарської діяльності підприємств малого бізнесу// Актуальні проблеми економіки №2 (56), 2006.-С.65-73.

Dariya Bernitsca

**DECISION OF PROBLEM OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN CONTEXT OF
EMPLOYMENT**

In the given article basic problems are reflected that development of small business is slowed. The complex of measures is offered on creation of new workplaces and detinizatsii of business in Ukraine and regions.

УДК 339.137